

JÁMBORNÉ BALOG TÜNDE
Piros hajnal hasad

Mint aki nászra készül, illatos vízben mosakodott, belső inásával megigazította az ostromok alatt elburjányzott haját és szakállát – az utolsó hetekben úgy ellepték a fehér szálak, mint holló szárnyát a Márton-napi dér –, és magára öltve legszebb patyolat ingét, felvette ezüstszállal átszőtt atlaszselyem ruháját, mentéje zsebeit megrakta száz-száz körmöci arannyal, *ha ki megtalál majd, tudja, nem kódisra lelt*, felhúzta puha szattyánbőr csizmáját, derekát felővezte ősei aranyozott markolatú kardjával, és kezében kócsagtollas, fekete fővegével fejet hajtott a falon függő feszület előtt, *legyen meg a Te akaratod, Uram, én megtettem vígsággal, ami tőlem tellett, most Rajtad a sor*, majd átment a keskeny, lőrészerű ajtón – újra meg kellett hajtania nyakát, és összehúzni vállát, hogy be ne szoruljon az öles falak közé, ahol mindig úgy érezte, csapdába esett –, de sikerült lerázni a rátörni készülő pánikot: mélyeket lélegzett a kesernyés, füstszagú levegőből, és kilépve a hűvös homályból a várudvar tüzes katlanába, lenézett némán és fegyelmelzeten gyülekező, megmaradt katonáira, a kétszázra a háromezerből, majd pillantása végigvándorolt a várfalon, amelynek repedéseiből füst szivárgott, és vékony lángkigyók csaptak ki, sziszegve futottak végig az elszáradt indákon, rejtjeles üzenetként írván: *az tündöklő hírnév mindenkor megmarad*, azután tűzbe borítva a kapu melletti satnya csipkebokrot, továbbkúsztak a kapitányház zsindeyes tetejére, mert azoknak a kurafiaknak mégis sikerült felgyújtani a sárgaföldből döngölt fal gerendavázát, amitől a belső vár olyan lett, akár az izzó kemence, érezni lehetett az égő föld fojtó szagát; Mehmed pasa még az ostrom

elején lecsapoltatta a védelmező tó vizét – amely úgy ölelte körül Szigetet, az ó- és újváros megerősített négyszögét, a külső és belső vár egymásba illeszkedő idomait, mint Velence márványpalotáit a kanálisok, és alkonyatkor visszatükrözte a rózsás eget a bástyák meg az öregtorony fekete tömegével, őszkor vándormadarak ezrei, vadludak, récék, kárókatonák pihentek meg rajta, mögötte aranyló nádasok, szelíd panon lankák, erdők koszorúja –, és az aszály is pusztít, *az ég az esőt makacsul megtagadván* minden szál füvet, virágot kiegészített, a forró déli szél kiszárította a tómeder fenekét, alatta a mélyben láthatatlanul fortyogott a fekete ingovány, áradt s apadt a sanda Hold járása szerint (amely immár harmincnegyzet napja leskeli, lobognak-e még a képével ékes zászlók?), és Zrínyi gróf a csizmája talpán által is érezte, hogy mozog alatta a föld, mint egy hatalmas, nyugtalan állat, felszíne szürkésfehérre repedezett, hasonlóan az alföldi szikésekhez, a pasa szekérkaravánokkal hordatta rá a földet, a fát, a rőzsét, gyapjúzsákokat, hogy hegyeket rakasson Sziget köré, egyre közelebb nyomulván körbefalazza, s a janicsárok golyózápóra és az ágyútűz leple alatt földtúró vakondjai vizes marhabőrrel a hátukon hasmánt kúsztak a falakig alagutakat ásni a lőpornak, körben pedig a látóhatár széléig hullámszik-nyüzsög a tarka emberár – az elfogott pribékek és a kémek jelentése szerint hatvanezeren vagynak, hússzor annyian, mint a védők –, és ádáz gyűlölettől fűtött szultánjuk, bár csak hálni jár belé a lélek, *a kórság és a vénség miatt lovon nem járhat, hanem kocsin hordozzák, és midőn a sátorhoz megyen, két inas viszi*, fejét elhúzza malomkeréknyi fehér turbánja a belétűzött fekete tollal, de minden nap avval ébred, és akként nyúgoszik – így tudják a pribékek, és a külhoni figyelők között is ez a hír járja; a spanyol követ, a szentszéki jegyző, a velencei küldött is ezt írja urának, de még a kanizsai intéző is

A „Zrínyi Miklós – Szigetvár 1566” Emlékév Emlékbizottság és a Magyar Napló szépirodalmi pályázatot hirdetett meg a Magyar Napló januári számában. A pályázaton minden magyar író részt vehetett, állampolgárságtól függetlenül. A pályázat tárgya olyan vers vagy novella megírása volt, amely Szigetvár védőjének, Zrínyi Miklósnak állít emléket. A beérkezett számos pályamű közül a zsűri megosztott első díjjal jutalmazta Jámborné Balog Tünde *Piros hajnal hasad* és Keményfi Gábor *Meg kellett történnie* című novelláját. Megosztott második helyezést kapott Vári Fábián László (*Szellembeszéd*, vers) és Irsik Vilmos (*A kontingens*, novella). Megosztott harmadik díjban részesült Szőnyi Ferenc (*Zrínyi utolsó imája*, vers) és Szegedi-Szabó Béla (*Laterna magica*, novella). Az új pályaművek alkotóinak első helyezés esetében bruttó háromszázezer forintot, második helyezettől bruttó kétszázszázezer forintot,

harmadik helyezettől bruttó százezer forintot adományoz az Emlékbizottság és a Magyar Napló Kiadó. Az irodalmi pályázat ünnepélyes eredményhirdetése és díjátadója 2016. szeptember 10-én, 13.00 órakor lesz Szigetvárott, a vár Dzsámi termében. A díjakat átadja Dr. Hóvári János, a „Zrínyi Miklós – Szigetvár 1566” Emlékév Emlékbizottság elnöke. Az itt következő szépirodalmi alkotások a pályázat nyertes művei. A díjazottaknak ezúton is gratulálunk!

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZETI
KÖZHASZNÚ NONPROFIT KFT.

1566 2016

a nádorispán özvegyének –, *hogy vagy meghal, vagy Szigetet megveszi, addig el nem hagyja*, szájról szájra szállnak a hírek, mindenki tudja, mi következik, de tenni nem térsen semmit, és Zrínyi gróf, Sziget várkapitánya hiába küldözgeté leveleit öfelségének, a jól felszerelt császári hadak Győrnél állomásozó fővezérének, és mind a magyar uraknak segítséget, fegyvert s vitézeket kérve – írdeákja több tucat pennát elkoptatott –, ám közülük egy se ad akár egyet is, kivéve Orsola asszonyt, az nádorispán özvegyét, valahai szerelmes Orsikáját, ki igaz, csak tíz katonát küld, de felfegyverezve, és adna többet is, ha Kristóf sógora le nem beszélne, *kell majd az többi Sárváron, ha Bécsnek indul Szulejmán*, és öfelsége, a császár nyolcszáz darabontja sem éri el Szigetet soha, a török gyűrü bezárult előttük, s a németek Kanizsán várják be a véget, amely immár sebes szárnyakon jó, s jókor megérkezik az harmincnegyedik napon, az mái hajnalon; senki se hitte, világ csudája, hogy eddig kitarítottak, tizenöt ostromot visszavertek, s ha virtusból ki-ki-ütöttek, kaszabolták, lötték, ölték az ellent, folyt a vér, szekérral hordták a turbános fejeket, hullott a török, mint fáról az érett szilva, a várvédők orruk-szájuk elé ecetes ruhát kötöztek, tömjénes füstölőket égettek, húszezer tetem bomlása tette döglettessé a levegőt, Szulejmán serege fél mérföldet hátrálni kényszerült a nehéz szag miatt, és bár a várost meg a külső várat felégette a gróf – nem áldozhatott védelmükre több embert a kevésből, aki megmaradt –, csak a belső várral nem bírt idáig a török, és a müezzin éneke sem hallatszott idáig, csak a virrasztók hangjai éjszakánként a vártán, mint a hullócsillagok, beleszántottak az ég bakacsinjába, *szólalj, szólalj virrasztó*, s ha fel is ébredett rá csatagos álmából, tudta, nyugodtan alhatik tovább, ha baj lenne, fiai a bástyán beleüténének az seregdobba, ám ha nyugalom vagy, csak pirkadatkor kiáltják el nagyot süvöltve, *hajnal vagy, szép piros hajnal, hajnal vagy, majd megvirrad, hajnal vagy, szép piros hajnal...*

...az mái hajnalt azonban dobszó köszöntötte, lángok festették veresbe hajló rózsaszínre a keleti égboltozatot, s ahogy pillantása körbejárt a füstölögve rogyadozó falakon, fölöttük három Napot látott felkelni a füst fátyolán át opálosan derengő égen, és ettől végigfutott hátán a hideg, lehervadt szájáról híres *vigan legyünk, fiaim* mosolya, mert fülébe csengett a kelekótya kis cigánylány hangja, aki hébe-hóba felbukkant a várban, ki tudja, hogyan jutott át a török táboron, talán átlebbent felettük s a falakon, talán

a forró déli szél röpítette, híreket hozott, jósolt a katonáknak, s ha éppen kedve szottyant, és a török fegyverek is hallgattak, énekelt és táncolt is nekik, tarka virágos viganójával legyezve hőségtől izzadt testüket, kibomló hajával végigsöpörve arcukat, ajkával súrolva cserepes ajkukat; *cseppet se féljen, nagyuram, hírnév és dicsőség várja*, susogta néki is Jadranka, puha kezébe véve kardforgatástól kérges, nehéz férfi-tenyerét, és kecses, mézbarna mutatóujjával beutazta rejtelmes vonalait, *Sziget kitart, amíg nagyuram kitart, amíg nem lesz három Nap az égen...* és puha

érintése végigbizsergett rajta, eszébe juttatta elmúlt asszonyait, a hiteseiket és a balkézről valókat, akik jöttek és mentek, mert bizony, körülrongták, mint virágot a méhek, s ő nem szalasztott el egyetlen alkalmat se, de itt az ostrom alatt csak álmában látogatták, ez éjjelen is itt jártak, lakodalmát ülte a csehországi grófnővel, a gyereklány sorból épphoggy kinőtt Rosenberg Évával, de furcsamód első asszonya, Kata is eljött, Kata az aranyhímes violaszín ravatali ruhájában, és az anyja is, keményített hófehér főkötőjében, mint egy apáca, s míg ő a vendégasszonyokat táncol-

tatta – épp Bánffinét, Ország Magdolnát, kívánatos volt, mint az érett gyümölcs, még *fütyyenteni se kellett volna érette*; Éva, kezében guzsallyal egy sarokban állt, Frangepán Kata a szálát sodorta, és anyja fényes ezüstollójával elvágni készült épp a fonalat, de akkor felpörgött a dobszó, a lakodalmi sokaság elszállt, csak a három asszony maradt még egy minútáig, és bár setét volt, látta, hogy könnyek peregnek arcukon...

...nincs idő a tétovázásra, a szultán levele véreres nyilra tűzve csizmája orra előtt ér földet, ahogy

Johann Peter Krafft: Zrínyi Miklós kirohanása, olaj, vászon, 1825 (Magyar Nemzeti Galéria)

Giacomo Piccini: Zrínyi Miklós, papír, rézmetszet, 1660 (MNM, Történelmi Képcsarnok, fotó: Király Attila)

katonái elé áll, *add meg magad, kíméld meg életed, kár lenne madarak étkéül karóra tűzni fejedet, királylányá teszlek, csak add fel Szigetet*, és már röpül is a válasz, *míg élek, a várat nem adom...*

...a hőség nőttön nő, a forró levegőn át a három nap megduplázódik az égen, a gróf kiadja a parancsot a kanóc meggyújtására, s amikor látja, hogy a parányi lángocska futkározva elindul a zsinóron a löporatory felé, odaszól katonáinak, mintha csak valami könnyű portya várna rájuk, *vigan induljunk most, kedves testvéreim, rántsunk kardot, és ne hagyjuk magunkat könnyen elfogni, mert vadásznak majd ránk, mint a fűrjekre*, még egyszer felpillant a kilenc Naptól lángoló égre, és ez az utolsó, amit megszámlál életében, mert a keskeny hidat megrohamozó bugyogósokat számolatlanul kaszabolja, de amíg vagdalkozik, lelke különválva testétől másutt jár, különös módon a mesés keletről hazatért jezsuita barát jelenik

meg előtte, ki Miksa udvarában beszélt egy távoli nép furcsa szokásairól, a japánok harakirijéről, ennen maguk iszonyú kínok közt való, szertartásos megöléséről, mely elbeszélést az osztrák urak csodálattal vegyes borzalommal hallgatták, *óh, minő bátorság, ah, minő önuralom*, sóhajtoztak a borzongó dámákkal együtt, ő azonban – sokuk felháborodására – szembeszállt vélekedésükkel, mondván, ostoba és értelmetlen az ily halál, Istentől kapott életünktől megválni csak valamely nemes célért, hazánkért, hitünkért vívott harcban érdemes, és miközben bokáig vérben gázolva, akárha aratna, tovább vagdalkozott, vállán találta egy janicsár lövése, azután a másik a fején, és hogy hátrahanyatlott a vértől iszamós deszkákra, ámulva látta az égboltot hirtelen elborító megszámlálhatatlanul rengeteg Napot, és mielőtt elsötétültek volna, végtelen megkönnyebbuléssel hallotta a fülsiketítő dőrejt: a löporatory robbanását...

...Sziget kapitánya azonban nem halt meg a lövésektől, csupán eszméletét veszítette, és magához tért, amikor a vérveszteségtől legyengült testét a szultán sátra elé hurcolták, és mint egy álomban végignézte, amint szolgálai ki-

hozzák Szulejmánt: lépteik ritmusára feje jobbra-balra himbálózott vékony nyakán a nehéz, bíborszín turbán alatt, és ha a nagyvezér el nem kapja, a lendülettel előrebukik, mikor megálltak és letették aranyozott hordszékét olyan közel a porban heverő sebesülthöz, hogy Zrínyi jól láthatta merev, sárga orcáját és bénán lecsüngő kezét; orra megtelt a balzsamok erős, átható illatával, amelyen azonban átütött a bomlás émelyítő bűze, *de hisz halott, vajh mióta titkolják? Hála a mindenható Istennek, ez ugyan már be nem veszi Szigetet*, jutott el homályosuló tudatához a felismerés, és bár tisztában volt vele, hogy mi vár rá, még akkor is nevetett, amikor a janicsár aga intésére megvillant fölötté a pallos, és a derű nem hervadt le arcáról a karón sem a szultán sátra előtt, ahol az isteni padisah múmiája világtalan szemmel bámulta a dombtetővel szemben füstölgő romhalmazt, amely maga alá temetett mindent.